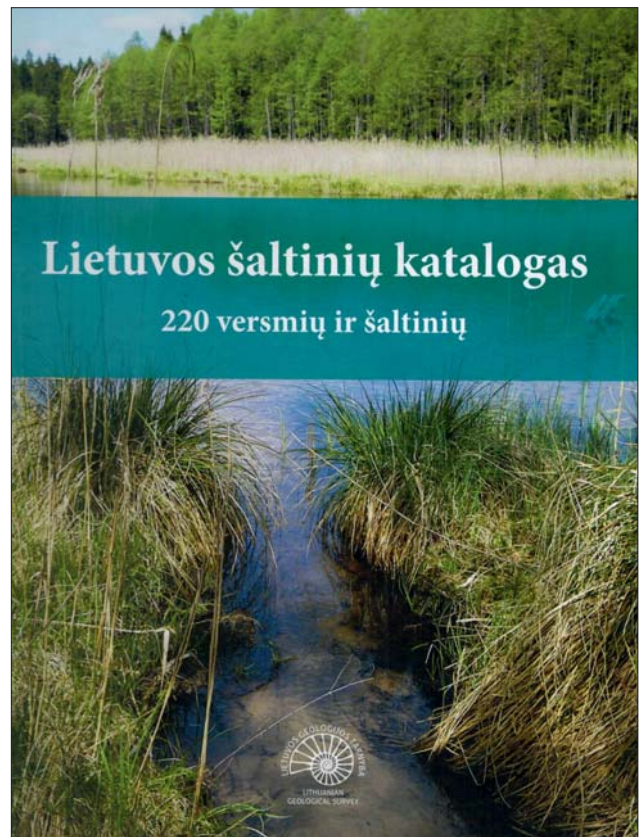

Kęstutis Kadūnas, Petras Gedžiūnas, Zdislav Zanevskij, Rimantė Goubytė, Petras Pūtys, Danutė Balciunaitė – Lietuvos šaltinių katalogas. 220 versmių ir šaltinių. Lietuvos Geologijos Tarnyba, Grunto valymo technologijos, Vilnius 2017, s. 479.

W 2017 r. Litewska Służba Geologiczna (*Lietuvos Geologijos Tarnyba* – LGT) opublikowała tylko w języku litewskim, ciekawy, obszerny, ilustrowany katalog 220 źródeł litewskich, które pełniły ważną rolę w narodowej kulturze i tradycji. Część z nich to miejsca kultu religijnego. Należy dodać, że opisane obiekty krenologiczne to nie wszystkie tego typu na Litwie, ponieważ jest ich blisko o 1/3 więcej. Są to nie tylko źródłiska czwartorzędowe, ale także źródła wód mineralnych czy krasu gipsowego.

Jest to kolejne, trzecie już wydawnictwo LGT o naturalnych wypływach wód Litwy, po krenologicznych albumach dotyczących Aukszockiego Parku Regionalnego (2012) i Żmudzkiego Parku Narodowego (2014). Omawiany katalog składa się z dwóch zasadniczych części. W pierwszej zaprezentowano podstawową wiedzę z zakresu krenologii, metodykę badań terenowych i laboratoryjnych oraz charakterystykę uzyskanych wyników. Można w niej również znaleźć schematyczne szkice różnych typów źródeł Litwy i rozmaite systemy klasyfikacji naturalnych wypływów, stosowanych powszechnie w geologii, hydrologii i limnologii. Na końcu tej części znajdujemy wykaz 19 źródeł proponowanych do objęcia stałym monitoringiem. Druga, zasadnicza część katalogu o cechach albumu (blisko 90% objętości) to dokładne opisy poszczególnych obiektów zestawionych w czterech regionach fizjograficzno-etnograficznych, czyli Żmudzi, Suwalszczyzny, Dżukiji (Dainava), Aukszoty. Charakterystyka obiektów każdego regionu jest poprzedzona barwnymi mapami geologicznymi, geomorfologicznymi i syntetycznymi profilami geologicznymi, wraz ze spisami źródeł. Każde z nich posiada szczegółowy opis wraz z lokalizacją na ortofotomapie, umożliwiającą łatwe dotarcie do obiektu, które w praktyce jest bardzo łatwe, ponieważ na Litwie do wszystkich źródeł kierują drogowskazy lub ozdobne tablice. Dokumentacja obiektów to nie tylko dane o wydajności czy fotografie z różnych pór roku, ale także informacje historyczne i podania ludowe. W opracowaniu zabrakło jednak danych o zmienności wydajności wieloletniej, szerzej dokumentowanej od wielu lat w innych europejskich krajach, np. w Polsce, Niemczech czy Austrii. W dwóch ostatnich krajach informacje o wydajności są obecnie dostępne online. Nie-

liczne usterki edytorskie wskazują na wysoki poziom redakcyjny wydawnictwa, podobnie jak ciekawy układ i szata graficzna.

Opisywana pozycja jest doskonałym wzorem, jak dokumentować obiekty geologiczne użytkowane przez człowieka, o dużym znaczeniu poznawczym, przyrodniczym oraz historycznym. Tym bardziej że Dyrektywa Wodna UE wskazuje te obiekty, jako ważne dla wspólnoty ekosystemy wodne zasilane wodami podziemnymi (*Groundwater Determinated Ecosystems* – GDE). Pierwsze regionalne opracowania krenologiczne z terenu Niemiec i północnych Włoch potwierdzają wyjątkową różnorodność krenobiontów i stygobiontów obszarów źródłiskowych, a na uznanie unikalności przyrodniczej czekają opisane w tym albumie obiekty, podobnie jak polskie źródła. Prezentowane wydawnictwo jest godne polecenia badaczom źródeł z różnych dziedzin nauk przyrodniczych, a także wskazuje na potrzebę opracowania podobnej publikacji w naszym kraju.

Andrzej Górniak